

งานวิจัยในเชิงแพทยศาสตรศึกษา: พลังขับเคลื่อนคุณภาพแพทย์และสุขภาวะของสังคม

Medical Education Research: A Driving Force for Quality

Physicians and Societal Well-being

สมบัติ หัชลีฬา*

Sombat Hatchaleelaha

ศูนย์แพทยศาสตรศึกษาชั้นคลินิก โรงพยาบาลราชบุรี จังหวัดราชบุรี

Medical Education Center of Ratchaburi Hospital, Ratchaburi

(Received: April 28, 2026; Revised: April 28, 2026; Accepted: April 28, 2026)

เป็นที่ทราบกันดีว่างานวิจัยนับว่าเป็นปัจจัยที่สำคัญอย่างยิ่งในทางการแพทย์ ในด้านของแพทยศาสตรศึกษา งานวิจัยก็ถือว่ามีความสำคัญไม่ได้ยิ่งหย่อนไปกว่ากัน ดังนั้นในทุกสถาบันที่มีการเรียนการสอนจึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องสร้างและส่งเสริมให้มีการพัฒนางานวิจัยในเชิงแพทยศาสตรศึกษาควบคู่ไปกับการวิจัยทางการแพทย์ เพื่อสร้างองค์กรที่มีความรู้และระบบนิเวศน์ (ecosystem) ที่เหมาะสมและทันสมัย ตามโลกที่เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว

งานวิจัยในเชิงแพทยศาสตรศึกษา (medical education research)

เป็นศาสตร์ที่มุ่งศึกษากระบวนการผลิตแพทย์และบุคลากรสุขภาพอย่างเป็นระบบ ตั้งแต่การคัดเลือกผู้เรียน การออกแบบหลักสูตร วิธีการเรียนการสอน การประเมินผล ไปจนถึงการพัฒนาวิชาชีพอย่างต่อเนื่อง งานวิจัยประเภทนี้ไม่ได้เพียงพัฒนาคุณภาพการเรียนรู้ แต่ยังส่งผลโดยตรงต่อคุณภาพการดูแลผู้ป่วย ระบบบริการสุขภาพ และสุขภาวะของประชาชนโดยรวม

งานวิจัยในสาขานี้ครอบคลุมหลายมิติ เช่น

1. การออกแบบหลักสูตรที่ตอบโจทย์ปัญหาสุขภาพ (outcome-based education)
2. วิธีการเรียนรู้แบบใหม่ เช่น Problem-based learning (PBL), Simulation-based learning
3. การประเมินสมรรถนะทางคลินิก เช่น OSCE, Workplace-based assessment
4. การพัฒนาอัตลักษณ์วิชาชีพ (professional identity formation)
5. การเรียนรู้ด้านมนุษยศาสตร์การแพทย์ (medical humanities)
6. การใช้เทคโนโลยีดิจิทัล เช่น AI, E-learning

ประโยชน์ต่อวงการแพทย์

1. ยกระดับคุณภาพบัณฑิตแพทย์: งานวิจัยช่วยให้การผลิตแพทย์มีความสอดคล้องกับสมรรถนะที่จำเป็นจริงในระบบสุขภาพ เช่น ทักษะการสื่อสาร ความเป็นมืออาชีพ และการคิดเชิงวิพากษ์ ส่งผลให้บัณฑิตพร้อมปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพและปลอดภัย

2. พัฒนาวิธีการเรียนการสอนที่มีหลักฐานรองรับ: จากแนวคิด Evidence-based education การจัดการเรียนการสอนอาศัยหลักฐานเชิงประจักษ์ ทำให้สามารถเลือกวิธีที่มีประสิทธิภาพสูงสุด ลดการลองผิดลองถูก และเพิ่มคุณภาพการเรียนรู้

3. เสริมสร้างระบบประเมินที่ยุติธรรมและแม่นยำ: การวิจัยช่วยพัฒนาเครื่องมือประเมินที่มีความเที่ยงตรง (validity) และเชื่อถือได้ (reliability) เช่น OSCE หรือ EPA-based assessment ทำให้การตัดสินความสามารถของผู้เรียนมีความเป็นธรรม

4. สนับสนุนการพัฒนาอาจารย์แพทย์: อาจารย์ได้รับการพัฒนาในบทบาท “ครูแพทย์” ผ่านการวิจัยด้าน Pedagogy และ Faculty development ส่งผลให้เกิดการเรียนรู้ที่มีคุณภาพสูงขึ้นในระดับองค์กร

ประโยชน์ต่อระบบสุขภาพและสังคม

1. ยกระดับคุณภาพการดูแลผู้ป่วย: เมื่อแพทย์ได้รับการฝึกฝนอย่างมีคุณภาพ ย่อมส่งผลต่อความปลอดภัยของผู้ป่วย ลดความผิดพลาดทางการแพทย์ และเพิ่มผลลัพธ์ทางสุขภาพ (health outcomes)

2. ลดความเหลื่อมล้ำด้านสุขภาพ: งานวิจัยสามารถขึ้นนำการผลิตแพทย์ให้กระจายตัวสู่พื้นที่ขาดแคลน เช่น การคัดเลือกรักเรียนจากชนบท หรือการฝึกในชุมชน (community-based education)

3. สนับสนุนการพัฒนาระบบสุขภาพอย่างยั่งยืน: การเชื่อมโยงระหว่างการศึกษาและระบบบริการช่วยให้เกิดบุคลากรที่ตอบโจทย์ปัญหาสุขภาพจริง เช่น โรคไม่ติดต่อเรื้อรัง (NCDs), สังคมสูงวัย

4. เสริมสร้างความเชื่อมั่นของสังคมต่อวิชาชีพแพทย์: เมื่อการผลิตแพทย์มีมาตรฐาน โปร่งใส และตรวจสอบได้ จะช่วยสร้างความไว้วางใจจากประชาชน

สรุป

งานวิจัยในเชิงแพทยศาสตรศึกษาเป็นกลไกสำคัญที่เชื่อมโยง “การศึกษา” กับ “คุณภาพระบบสุขภาพ” อย่างลึกซึ้ง ไม่เพียงยกระดับมาตรฐานการผลิตแพทย์ แต่ยังส่งผลต่อคุณภาพชีวิตของประชาชนในวงกว้าง การลงทุนในงานวิจัยด้านนี้จึงถือเป็นการลงทุนเชิงระบบที่มีผลตอบแทนสูงต่อทั้งวงการแพทย์และสังคมในระยะยาว

ในส่วนของโรงพยาบาลราชบุรี ซึ่งเป็นทั้งสถาบันผลิตแพทย์ (รวมถึงแพทย์หลังปริญญาและบุคลากรทางการแพทย์หลากหลายสาขา) และองค์กรที่มีหน้าที่ในการดูแลสุขภาพของประชาชนในเขตสุขภาพที่ 5 และประชาชนในจังหวัดใกล้เคียง จึงจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องส่งเสริม สนับสนุน ให้เกิดงานวิจัยที่มีคุณภาพและเป็นประโยชน์แก่ส่วนรวม

การจัดทำวารสาร “ราชภัฏวชนเวชสาร” จึงนับว่าเป็นก้าวกระโดดที่สำคัญในการพัฒนาและส่งเสริมงานวิจัย ซึ่งเชื่อว่าจะเป็นพื้นฐานที่สำคัญและเป็นส่วนต่อยอดทั้งด้านการเรียน การสอนและการบริการ

คาดหวังว่า “ราชภัฏวชนเวชสาร” จะเป็นทั้งสะพานเชื่อมและบันไดต่อยอดความรู้ไปสู่การพัฒนาทั้งด้านแพทยศาสตรศึกษาและการดูแลรักษา และสุดท้ายจะนำไปสู่การดูแลสุขภาพของประชาชนและสังคมโดยรวม